

הכשר שאר הכלים

ע"ז לג, א

עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמרא ואהדרינהו ניהליה, אתא שאיל בי מדרשא, א"ל רבי ירמיה כך הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן מים שלשה ימים ומערן. ואמר רבא צריך לערן מעת לעת. סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא. כי אתא רבין א"ר שמעון בן לקיש אחד שלנו ואחד שלהם. סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר הני מילי נודות אבל קנקנים לא. אמר ליה רב אשי לא שנא נודות ולא שנא קנקנים.

שם עו, ב

אמר רב עוקבא בר חמא ונועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע ובקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא ובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הווי יתבי קמיה דשבור מלכא (עובד כוכבים היה, רש"י) אייתו לקמיהו אתרוגא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי, הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה.

שוע"ר סי' תנא

ב ואם הוא סכין צריך לנעצו עשר פעמים בקרקע קשה קודם שמשמש בו צונן בפסח, אבל אסור להשתמש בהן בקביעות משעה ה' בערב פסח ואילך אפילו בצונן עד שיכשירם לפסח על ידי הגעלה או ליבון על דרך שיתבאר, גזירה שמא ישכח וישתמש בהן בחמין.

נח השולחנות שאוכלים עליהם כל השנה והתיבות שדרך להצניע בהן אוכלים כל השנה נהגו כל ישראל להגעילן על ידי עירווי מכלי ראשון, לפי שלפעמים נשפך עליהם מרק מן הקדירה וכבולעו כך פולטו, וצריך ליזהר בכל משפטי העירווי שנתבאר למעלה. ועכשיו נוהגין במדינות אלו להגעילן על ידי עירווי עם אבן מלובן, לפי שלפעמים מניחים עליהם פשטיד"א חמה (פת חמה), אבל סתם תיבות שאין דרך להצניע בהן מאכלין חמין אין צריך להגעילן.

ס כל הכלים שנשרה ונכבש בהן חמץ כ"ד שעות רצופים, אפילו נכבש במשקה צונן כגון ששרה פתיתי לחם במים צוננים ושהו מעת לעת בתוך הכלי הרי זה כאלו נתבשלו בתוכו, שכל הכבוש הוא כמבושל ... יכשירנו על ידי מילוי ועירווי שלש פעמים, דהיינו שימלאנו מים אפילו צוננין על כל גדותיו וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר, ואח"כ יערה ממנו את המים וימלאנו מים אחרים וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר, ואח"כ יערה אותם ממנו ויחזור וימלאנו מים אחרים וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר. וגי' מעת לעת הללו אינם צריכים להיות רצופין אלא אפילו מפוזרין.

סא ואפילו הוא כלי חרס מועיל לו מילוי ועירווי או הגעלה. ולא אמרו שכלי חרס אינו יוצא מידי דופיו לעולם אלא כשנבלע בו האיסור על ידי חמין, או על ידי חריפות דהיינו על ידי מליחה, או שהוא בית שאור ובית חרוסת, שחריפות המלח או השאור וחרוסת דומה לרותח. וכן שאר כל הכלים שנבלע בהן איסור על ידי חמין או על ידי חריפות אין מועיל להם אלא הגעלה וליבון, אבל כשנבלע בהן האיסור בצונן על ידי כבישה מעת לעת הוא נפלט גם כן בצונן על ידי מילוי ועירווי. ואפילו הוא כלי חרס מועלת לו הגעלה אף אם שהה החמץ בתוכו בצונן ימים ושנים כגון חבית של שכר.

סה ומי שרוצה להשתמש בפסח על גבי התנור מניח עליו חתיכת ברזל או שאר דבר שאין משתמשין בו בפסח, ועל גבי זה הדבר המפסיק מותר להניח אפילו מאכלים חמים בשעה שהתנור מתחמם בפסח, אבל אם הניח סדין עליו אין להניח על הסדין אלא מאכל צונן בשעה שהתנור צונן.

עג כל כלי זכוכית אפילו נשתמש בהן חמץ בחמין כל השנה ואפילו אותם ששהה משקה חמץ בתוכם כמה ימים ושנים כגון צלוחיות שפיהם צר שדרך להכניס בהם שכר לקיום אין צריכים שום הכשר לפסח אלא די להם בשטיפה כדינה, לפי שהם חלקים וקשים ואינן בולעים כלום.

ויש אומרים שאפילו הגעלה אינה מועלת לכלי זכוכית שנשתמש בהן חמץ בחמין או על ידי כבישה מעת לעת דכיון שתחלת ברייתן הוא מן החול הרי הן ככלי חרס וכן המנהג פשוט במדינות אלו.

לפיכך נוהגין שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמץ חם או שמא נשתהה בתוכו משקה חמץ מעת לעת. אבל אם עבר והשתמש בו בפסח אפילו בחמין בלא שום הכשר הרי חמין הללו מותרין, אם רוב תשמיש כלי זה כל השנה הוא בצונן פחות מעת לעת, אבל אם רוב תשמישו כל השנה הוא בחמין, או אפילו בצונן אלא שרוב הפעמים דרך להשהות משקה חמץ בתוכו מעת לעת או יותר, כגון צלוחיות שפיהם צר שדרך להכניס בהן יי"ש לקיום, אף בדיעבד אסורין החמין שנשתמשו בו או המשקה שעמד בו מעת לעת, אלא אם כן הכשירו קודם שנשתמש בו על ידי הגעלה או על ידי מילוי ועירו.

עז נוהגין להדיח הברזות שבחביות של יין שמסתפקין מהן כל השנה ורוצה להסתפק מהן בפסח לפי שכל השנה משתמשין בברזות בידים המלוכלכות מחמץ.

שו"ע יו"ד סימן קיג

טז כלים שבשל בהם העובד כוכבים לפנינו דברים שיש בהם משום בישולי עובדי כוכבים, צריכים הכשר. ויש אומרים שאינם צריכים. ואף לדברי המצריכים הכשר, אם הוא כלי חרס מגעילו של פעמים, ודיו, מפני שאין לאיסור זה עיקר מדאורייתא.

שו"ע יו"ד סי' קכא

ז סכין ישן, בין גדול בין קטן, הניקח מהעובד כוכבים, אם בא להשתמש בצונן, אם אין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע קשה. וצריך שכל נעיצה ונעיצה תהיה בקרקע קשה, לפיכך לא ינעוץ במקום שנעץ נעיצה אחרת. ואפילו לחתוך בו דבר חריף כמו צנון, סגי בהכי.